

Tkanina Cepeliowska

Wyroby tkackie, bardzo mocno osadzone w tradycji ludowej – to najbardziej wyróżniający się obszar działalności Cepelii, rozpoznawalny i dostrzegany zarówno w Polsce jak i w świecie. Oprócz innych dziedzin sztuki czy wytwórczości ludowej, tkaniny nie zatraciły swojego użytkowego charakteru. Potrzeba upiększenia, estetyczna wrażliwość nie ogranicza się do tradycji wiejskiej. Dlatego tak uniwersalnym kulturowo wytworem rodzimej tradycji są wyroby tkackie. W tym właśnie zawiera się ich żywotność i atrakcyjność.

Od ponad 60 lat - **tylu ile istnieje i prowadzi aktywną działalność Cepelia** – wyróżnić można dwa główne nurty jej działalności: **wspieranie twórczości ludowej** (najczęściej stereotypowo, postrzegany jako jedyna forma jej działania) i drugi – **wspieranie rękodziela artystycznego i rozmaitych form sztuki dekoracyjnej**. Niewątpliwie właśnie dzięki Cepelii rozbudzone zostało wychodzące poza wąski krąg miłośników zainteresowanie nie tylko samą sztuką ludową, ale także różnymi postaciami rękodziela.

Naturalną konsekwencją zaangażowania Cepelii w rozwijanie rękodziela artystycznego było podjęcie różnorodnych form współpracy ze środowiskami profesjonalnych twórców – w tym także z artystami o znanych nazwiskach. To zaś prowadziło – niejako naturalnie – do stałego, programowego wspierania przez Cepelię takich form twórczości artystycznej, które wyraźnie inspirowane były różnorodnością motywów krajowej kultury ludowej.

Długa jest lista artystów – profesjonalnych plastyków – którzy współpracowali z Cepelią w okresie minionych dziesięcioleci. Ta lista obejmuje kilka tysięcy nazwisk twórców - artystów, spośród których byli i są wybitni profesorem Akademii Sztuk Pięknych. Można zapewne powiedzieć, że ta współpraca była korzystna dla obu stron.

Jest kilka cech szczególnych tych wyrobów, powstałych we współpracy profesjonalnych twórców ze środowiskiem cepeliowskim. Pokoleniowy przekaz wiedzy o wzorach i technice, o kolorystyce i swoistości regionalnej, jest podstawą, jest osadzeniem w tradycji, w tym zaś zawiera się siła inspiracji i możliwość twórczych, artystycznych realizacji. Najistotniejszą cechą tego twórczego procesu jest bezpośredni kontakt artysty - projektanta z wykonawcą. Podkreślić należy, że tylko w cepeliowskiej strukturze organizacyjnej (dysponującej odpowiednim zapleczem technicznym i wykwalifikowanymi wykonawcami), było możliwe kształtowanie wzornictwa na wszystkich etapach jego realizacji.

Na szczególną uwagę zasługuje kilim - należący do najbardziej **wyrazistych i charakterystycznych** wytworów polskiej sztuki. Warto powiedzieć, że od połowy lat 50. do 90. prawie wszystkie polskie kilimy tkano w systemie stworzonym przez Cepelię – **Spółdzielniach**. Na szczególną uwagę zasługują kilimy, które do mistrzowskiego poziomu w Zakopiańskich Warsztatach Wzorcowych doprowadziła Maria Bujakowa. Tamże powstały znakomite tkaniny Ewy Januszkowskiej, Heleny Sulkońskiej-Pawlik.

Gobelin cepeliowski – to pojęcie, które wykrystalizowało się w latach 60., gdy wiele spółdzielni cepeliowskich podjęło ich wytwarzanie. Powojenne dzieje gobelinu w Polsce należy wiązać przede wszystkim ze **Spółdzielnią „Wanda”**, gdzie projektantami byli Helena i Stefan Gałkowscy. Ich osobowość i talent miały wielki wpływ na obraz polskiej **tkaniny artystycznej**. Tematami tkanin były **mita, bajki, epizody historyczne, a bohaterem człowiek**. Gobelin „obrazowy” reprezentuje wielu wybitnych twórców by wymienić tylko kilka nazwisk: Annę Brokowską, Hannę Czajkowską, Piotra Grabowskiego, Barbarę Świdorską.

W Spółdzielniach cepeliowskich wzory pozyskiwano od **najlepszych projektantów**, wykonywane pod nadzorem wybitnych artystów były wytworem określającym, wyróżniającym poszczególne spółdzielnie. Spółdzielnia im. St. Wyspiańskiego w Krakowie wykonywała gobeliny znajdujące się m.in. na Wawelu. Jako jedna z nielicznych odtwarza w gobelinie obrazy znanych malarzy m.in. Van Gogha. Spółdzielnia Opolska to rozpoznawalny styl gobelinu, charakteryzujący się **tematyką figuralną i niepowtarzalnym klimatem**. Spółdzielnia „Koronka”-Bobowa tka gobeliny, **kilimy i sumaki** na bazie wzorów pozyskanych od najlepszych projektantów, realizowanych na najwyższym artystycznym poziomie.

Lista artystów projektujących tkaniny dla Cepelii liczy ponad 100 nazwisk i jest to zarazem lista twórców z kilku pokoleń. Nie sposób wymienić wszystkich, ale wszyscy oni przyczynili się do utrzymania wysokiego poziomu tkaniny cepeliowskiej.

Anna Filipowicz-Mróż

